

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 5.1.2005
KOM(2004) 863 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS

Vuosikertomus maakaasun ja sähkön sisämarkkinoiden toteuttamisesta

{SEC(2004) 1720}

SISÄLLYSLUETTELO

1.	TIEDONANNON TAUSTAA.....	3
2.	YLEINEN TIIVISTELMÄ	3
3.	SÄHKÖALAN KEHITYKSEN ARVIOINTI.....	5
4	MAAKAASUALAN KEHITYKSEN ARVIOINTI.....	7
5	TOIMITUSVARMUUS.....	8
6	JULKINEN PALVELU SEKÄ KÄYTTÄJIEN JA KULUTTAJIEN SUOJELU	9
7	YMPÄRISTÖNÄKÖKOHDAT	9
8	PÄÄTELMÄT.....	10

1. TIEDONANNON TAUSTAA

Jäsenvaltioiden oli määrä saattaa sähköä ja maakaasua koskevat uudet direktiivit¹ osaksi kansallista lainsäädäntöään heinäkuuhun 2004 mennessä, ja myös rajatylittävää sähkön kauppaa koskeva asetus² on tullut voimaan. Uusien sääntöjen tavoitteena on luoda Lissabonin Eurooppa-neuvoston tavoitteiden³ mukaisesti koko Euroopan unionin kattava kilpailukykyinen sähkö- ja maakaasuala.

Direktiivien mukaan komission on annettava vuosittain kertomus markkinoiden toiminnasta. Tätä kertomusta laadittaessa on kuultu Euroopan sähkö- ja kaasualan sääntelyviranomaisten ryhmää (EGREG). Kertomus perustuu EGREG:n antamien tietojen ohella useista lähteistä saatuihin julkaistuihin tietoihin⁴. Yksityiskohtaisempia tietoja on tausta-asiakirjassa, joka annetaan yhdessä tämän tiedonannon kanssa.

2. YLEINEN TIIVISTELMÄ

Yritystoiminnan pääosaston teettämästä tuottavuuden kasvua koskevasta selvityksestä⁵ ilmeni yleishyödyllisten palvelujen erinomainen suoritustaso, joka esitetään tiivistetysti taulukossa 1. Tämä osoittaa markkinoiden avaamisen parantaneen näiden alojen tehokkuutta ja energia-alalla olevan mahdollisuuksia edistää Lissabonin tavoitteiden saavuttamista.

Taulukko 1 Työvoiman tuottavuuden kasvu: maakaasu, sähkö ja vesi

% vuodessa	1979–1990	1990–95	1995–2001
EU-15	2,7	3,6	5,7
USA	1,1	1,8	0,1

Monet täytäntöönpanoon liittyvät seikat jättävät kuitenkin vielä parantamisen varaa. Komissio joutui lokakuussa 2004 toimittamaan kahdeksalletoista jäsenvaltiolle kirjeen, jossa varoitettiin, että ne eivät olleet vieläkaan ilmoittaneet kaikista oikeudellisista toimenpiteistä uusimpien direktiivien täytäntöönpanemiseksi.

Tätä viivettä ei voida hyväksyä, koska tätä nykyä on selvää, että aiempien direktiivien⁶ säännökset eivät ole olleet riittäviä kilpailuun tähtäävän tavoitteen saavuttamiseksi edes suurikäyttäjien tapauksessa. Tällaisten asiakkaiden odottaisi neuvottelevan toimittajien kanssa säännöllisesti. Useimmissa jäsenvaltioissa kuitenkin vain alle 50 prosenttia on vaihtanut toimittajaa, vaikka sähkömarkkinoilla on vallinnut kilpailu viisi vuotta ja kaasumarkkinoilla kolme vuotta. Lisäksi monet ovat tyytymättömiä tarjottujen palvelujen valikoimaan.

¹ Direktiivit 2003/54 ja 2003/55.

² Asetus 1228/2003.

³ Eurooppa-neuvoston päätelmät 24.3.2000 (24/3/2000 Nr: 100/1/00).

⁴ Esim. *Qualitative study - European consumers and services of general interest in the EU 25* (Joulukuu 2003), terveys- ja kuluttaja-asioiden pääosasto.

⁵ *EU productivity and competitiveness: An industry perspective*, Mary O'Mahony ja Bart van Ark (ed.) Euroopan komission yritystoiminnan pääosastolle 2003.

⁶ Direktiivit 96/92 ja 98/30.

Toimittajaa vaihtaneiden asiakkaiden määrän lisäksi on otettava huomioon myös uusien toimittajien kansallisuus. Useissa tapauksissa asiakkaat ovat voineet vaihtaa vain toiseen kotimaiseen toimittajaan. Seurauksena on, että ulkomaisten yritysten markkinaosuus kansallisilla markkinoilla on jäänyt tavoitellusta useissa tapauksissa, mikä ilmentää markkinoiden vähäistä yhdentymistä ja infrastruktuurien vähäistä yhteenliittämistä. Useimmissa tapauksissa ulkomaisten toimittajien markkinaosuus on alle 20 prosenttia. Ainoina poikkeuksina ovat markkinat, joiden yhdentymisaste naapurimaiden markkinoiden kanssa on kohtuullisen suuri, sekä markkinat, joilla tärkeimmät toimittajat ovat itse asiassa ulkomaisten yritysten hallussa yksityistämisen seurauksena.

Vaikka sähkön hinta on vieläkin reaalisesti alhaisempi kuin vuonna 1995, hinnat ovat kuitenkin alkaneet nousta viimeksi kuluneiden 18 kuukauden aikana. Nousu johtuu osittain primaaristen energianlähteiden hinnannoususta. Maakaasun hinta puolestaan on korkeampi kuin vuonna 1995, koska se on edelleen sidottu öljyn hintaan. Vaikka tällaiset hinnanvaihtelut ovat normaaleja, kuluttajat eivät voi hyväksyä hintojen nousua, jos sääntelystä johtuvat esteet rajoittavat mahdollisuuksia vaihtaa toimittajaa ja kuluttajien neuvotteluvoima on vähäinen markkinoiden epäsuotuisan rakenteen vuoksi. Erityisen huolestuneita ovat suurimmat kuluttajat, joille toimittajat eivät pysty tarjoamaan riittävästi erilaisia sopimusjärjestelyjä ja erityisesti pitkäaikaisia sopimuksia.

Yksi keskeinen ongelma muodostuu silloin, jos **kansallista energiantoimitusta ei ole täysin yhdenmukaisesti** laajempiin eurooppalaisiin markkinoihin. Tämän vuoksi rajatylittävää sähkön kauppaa koskevia sääntöjä on välttämättä kehitettävä edelleen sen varmistamiseksi, että nykyistä infrastruktuuria käytetään mahdollisimman täysimääräisesti. Samoin maakaasualalla on tärkeää antaa ja panna täytäntöön ehdotettu aset⁷. Lisäksi tarvitaan uusia investointeja infrastruktuuriin. Tässä suhteessa on edetty hitaasti, mikä on myös todettu komission tiedonannossa energiainfrastruktuurista ja toimitusvarmuudesta⁸.

Toinen ongelma on se, että jäsenvaltiot eivät ole vieläkaan puuttuneet **markkinoiden rakenteeseen**. Kuten aikaisemmissa kertomuksissa on korostettu, maakaasun ja sähkön markkinat ovat liian monissa jäsenvaltioissa yhden tai kahden yhtiön hallussa, ja kapasiteetti ei riitä kilpailuun rajojen yli. Tällaisiin ongelmiin on välttämätöntä löytää ratkaisu.

Kolmas ongelma liittyy **verkonhaltijoiden eriyttämiseen ja kolmansien osapuolten säänneltyyn verkkoon pääsyyn**. Vaikka näissä kysymyksissä on edistytty paljon, eräiden näkökohtien osalta on vielä puutteita. Täysin itsenäinen siirtoverkonhaltija on ehdoton edellytys hyvin toimiville markkinoille. Jakeluverkonhaltijat on myös eriytettävä riittävästi toimitusyhtiöistä, jotta taattaisiin kustannuksia vastaavat hinnat ja vältettäisiin ristikkäisten tukien mahdollisuus. Tässä yhteydessä ratkaiseva merkitys on sääntelyviranomaisten riippumattomuudella, joka auttaa turvaamaan oikeudenmukaisen verkkoon pääsyn sekä hintatason että -rakenteen suhteen. Tämän osalta maakaasualan kehitys on selvästi sähköalaa hitaampaa.

Lisäksi sisämarkkinoita voi vielä haitata **sähkön ja maakaasun loppukäyttäjähintojen sääntelyn** jatkuminen kilpailullisilla markkinoilla ja siihen liittyvät pitkäaikaiset hankintasopimusjärjestelyt (PPA). Vaikka valvonta on tärkeä siirtymätoimenpide

⁷ KOM (2003) 741.

⁸ KOM (2003) 743.

markkinoiden avaamisen alkuvaiheessa, se voi kuitenkin uhata kilpailua, rajoittaa investointeja ja toimia eriyttämisen vastaisesti.

3. SÄHKÖALAN KEHITYKSEN ARVIOINTI

3.1 Tiivistelmä

Vaikka monia kilpailun edellyttämiä toimenpiteitä on toteutettu tai aloitettu, edellä jaksossa 2 mainittuja esteitä esiintyy vielä monilla sähkömarkkinoilla Euroopassa. Tiivistetty esitys näistä on alla olevassa taulukossa.

Taulukko 2 Tiivistelmä kilpailua eniten haittaavista esteistä⁹

		Toimittajan vaihtaminen: suurkäyttäjät
a. Ei suuria ongelmia	SE, FI, DK, NO, UK,	> 50 %
b. Eriyttäminen \ sääntely	LU, AT, DE	välillä 10 % (LU) – 35 % (DE)
c. Markkinoiden rakenne tai yhdentymisen puute	FR, BE, GR, IE, ES, NL, LT, IT, SI, CZ, SK, LV	välillä 0 % (GR) – 35 % (NL)
d. Pitkäaikaiset hankintasopimukset \ säännelty loppukäyttäjähinnat	PT, EE, PL, HU,	välillä 0 % (EE) – 25 % (HU)

Lisäksi saarivaltioiden Maltan ja Kyproksen mahdollisuudet kehittää kilpailua sähkömarkkinoilla ovat rajalliset.

3.2 Tehokas sääntely ja eriyttäminen

Uudet toimittajat voivat tulla markkinoille vain, jos niillä on oikeudenmukainen pääsy siirto- ja jakeluverkkoihin. Itsenäinen siirtoverkonhaltija on olennainen ehto toimivilla sähkömarkkinoilla. Ristikkäiset tuet on lopetettava ja verkkoon pääsyn on perustuttava julkaistuihin säänneltyihin hintoihin, jotka vastaavat asianomaisen verkon kustannuksia. Verkkohinnat ovat nykyisin varsin vertailukelpoisia useimmissa jäsenvaltioissa ja on syytä olettaa, että sääntelyviranomaiset tutkivat tavanomaisesta poikkeavan hinnoittelun tarkasti.

3.3 Markkinoiden rakenne ja yhdentyminen

Markkinoiden rakenne on vakava ongelma EU:n sähkömarkkinoiden monissa osissa, ja näyttää selvältä, että ainoastaan alueet, joilla on riittävästi toimijoita – eli Yhdistyneen kuningaskunnan ja pohjoismaiden energiamarkkinat – ovat pystyneet saamaan aikaan todellista kilpailua rajojen yli. Lisäksi monilla uusien jäsenvaltioiden sähkömarkkinoilla

⁹ Taulukossa esitetään merkittävien kilpailun este kussakin jäsenvaltiossa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö muitakin esteitä esiintyisi.

käytetään edelleen pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että kilpailulle voi olla paljon vähemmän mahdollisuuksia kuin markkinaosuuksien analysointi osoittaa.

Lopullinen tavoite on kehittää likvidit tukkumarkkinat, joilla kaikki osallistujat, myös mahdolliset uudet tulijat, voivat ostaa ja myydä sähköä vapaasti ja sovittaa yhteen tuotantonsa ja toimituksensa. Useimmissa jäsenvaltioissa sähkön kauppa ei kuitenkaan ole vielä tässä suhteessa riittävän likvidiä. Lisäksi hinnanmuodostuksen avoimuudessa on puutteita monilla tukkumarkkinoilla.

Jäsenvaltioiden väliset siirtoyhteydet tietysti luovat merkittäviä mahdollisuuksia kilpailun lisäämiseen. Tämän osalta kehityssuunnat kuitenkin poikkeavat toisistaan. Joissakin jäsenvaltioiden muodostamissa ryhmissä kuten Pohjoismaissa, Pyreneiden niemimaalla ja Irlannin saarella on osoitettu, että hankkeiden toteuttaminen ei ole mahdotonta, jos poliittinen sitoutuminen niihin on riittävää. Rajatylittävää sähkönsiirtoa koskevan asetuksen 1228/03 täytäntöönpanon pitäisi myös johtaa tilanteen yleiseen paranemiseen. Kapasiteetin rajatylittävän käyttöoikeuden koordinointi esimerkiksi Firenzen foorumin osanottajien esittämän markkinoiden toisiinsa liittäminen pohjalta lisää likviditeettiä ja helpottaa uusien toimijoiden tuloa kansallisille markkinoille.

3.4 *Hintojen kehitys*

Italiaa lukuun ottamatta tukkuhinnat olivat 2004 yleisesti noin 30 euroa/MWh sekä kahdenvälisillä markkinoilla että standardoidussa sähkön kaupassa. Terminiimarkkinat kuitenkin osoittavat hintojen nousun olevan todennäköistä, jolloin perussähkön¹⁰ hinta olisi vuonna 2005 selvästi yli 30 euroa/MWh. Tämä on osin seurausta primaaristen energialähteiden hinnannoususta maailmanmarkkinoilla.

Loppukäyttäjien hinnat, joihin sisältyvät myös verkon kustannukset ja vähittäiskaupan toimitusmarginaali, eivät ole lähentyneet toisiaan. Eri jäsenvaltioissa on loppukäyttäjille tarjolla hyvin erilaisia hintoja. Suurkäyttäjien sähkönhinnat vaihtelevat Latvian alle 40 eurosta/MWh Italian lähes 80 euroon/MWh. Samoin myös pienasiakkaiden ja kotitalouksien käyttäjähinnat vaihtelevat 60 eurosta/MWh yli 120 euroon/MWh.

3.5 *Päätelmät*

Paljon on saavutettu sen jälkeen, kun kilpailun vapauttaminen aloitettiin: kolmansien osapuolten säännellyn verkkoon pääsyn periaatteet, verkkojen erottaminen ja kansallisten markkinoiden osittainen yhdentäminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Kilpailun kehittymistä haittaava merkittävin este on tällä hetkellä keskittyminen, kuten monissa komission aikaisemmissa kertomuksissakin on todettu. Niin kauan kuin keskittyminen jatkuu, asiakkaiden luottamus markkinoihin on vaarassa ja uhkana on tiukemman sääntelyn vaatiminen. Tältä osin komissio hiljattain päätös kieltää GDP:n myynti EDP:lle ja ENI:lle¹¹ on tärkeä ennakkotapaus sille, milten komissio aikoo toimia alan rakennemuutoksen suhteen.

Siirtoverkonhaltijoiden riippumattomuus ja siirtoyhteyksien lisääminen on olennainen edellytys, jotta sähkömarkkinat voisivat kehittyä edelleen. Ilman tällaisia investointeja uusilla

¹⁰ Perussähkö tarkoittaa vakiomäärän toimittamista 24 tuntia vuorokaudessa.

¹¹ Lehistötiedote IP/04/1455, 9.12.2004.

tulokkailla on vain vähäiset mahdollisuudet tulla markkinoille ja vakiintuneet yhtiöt säilyttävät suuren osan nykyisistä eduistaan.

Kysymystä voidaan pyrkiä ratkaisemaan myös tehostamalla kilpailupolitiikkaa kansallisella tasolla ja lisäämällä tukkumarkkinoiden osallistujien käyttäytymisen avoimuutta. Kansallisten sääntelyviranomaisten, kilpailuviranomaisten ja Euroopan komission yhteistyöllä on myös saavutettavissa huomattavia parannuksia.

4 MAAKAASUALAN KEHITYKSEN ARVIOINTI

4.1 Tiivistelmä

Maakaasun sisämarkkinoiden perustaminen edellyttää tehostettua yhdentämistä ja toimia tarjonnan monipuolistamiseksi. On selvää, että niissä jäsenvaltioissa, joiden yhdentyminen naapurivaltioihin on vähäistä ja joilla on käytössään rajoitetusti ulkoisia lähteitä, kilpailun kehittäminen on ollut vaikeampaa.

Sen sijaan jäsenvaltioissa, joilla on käytettävissään eri lähteitä ja jotka ovat myös vapauttaneet kapasiteettia, on onnistuttu selvästi paremmin. Parhaat tulokset näyttäisivät löytyvän Yhdistyneestä kuningaskunnasta, jonka onnistumista on tukenut sen kehittynyt kilpailurakenne, ja Irlannista, missä suurkäyttäjillä on ollut valinnanvapaus jo useita vuosia, sekä näiden lisäksi sellaisilta markkinoilta, jotka sijaitsevat lähellä eri lähteitä, kuten Belgiasta, Tanskasta ja Alankomaista. Myös Italia ja Espanja edistyivät huomattavasti viime vuonna. Kaikissa näissä jäsenvaltioissa arviolta ainakin 30 prosenttia suurkäyttäjistä on vaihtanut toimittajaa. Lopuista jäsenvaltioista vain Ranska lähestyy tällaista kehitysastetta, erityisesti pohjoisilla alueillaan. Saksassa ja Itävallassa kehitys on edelleen hyvin hidasta. Uusissa jäsenvaltioissa on puolestaan useita ratkaisemattomia ongelmia, jotka todennäköisesti tulevat haittaamaan kilpailullisten markkinoiden kehittymistä.

4.2 Tehokas sääntely ja eriyttäminen

Oikeudenmukainen pääsy maakaasuverkkoihin edellyttää paitsi kustannuksia vastaavia maksuja verkkoon pääsystä myös virroista tehtäviä ilmoituksia koskevia joustavia edellytyksiä uusien tulijoiden tueksi. Siirtoverkossa hinnoittelu ja kapasiteetin varaaminen syöttö- ja ottopaikan mukaan on yleensä tehokkain tapa kehittää kilpailullisia markkinoita. Useimmat jäsenvaltiot ovat siirtymässä tähän suuntaan. Joissakin tapauksissa kuitenkin joustamattomat menettelyt, joihin ei sisälly riittäviä käytä tai menetä -järjestelyjä, voivat edelleen estää uusien toimijoiden tuloa markkinoille. Erityisesti pienipaineisen jakeluverkon korkeat käyttömaksut aiheuttavat myös edelleen ongelmia.

Markkinoiden tehokkaan avaamisen kannalta vaikeita kysymyksiä ovat myös tasapainotus ja varastointi, joita koskevat järjestelyt ovat monissa tapauksissa vielä vakiintumattomia erityisesti uusissa jäsenvaltioissa. Sen vuoksi on erittäin valitettavaa, että äskettäin pidetyssä Madridin foorumissa ei pystytty vielä sopimaan varastointioikeutta koskevista vähimmäistason vakiomenettelyistä.

4.3 Markkinoiden rakenne ja yhdentyminen

Kansallisella tasolla yksi keskeinen ongelma on se, että monissa maissa vain yksi yhtiö hoitaa lähes kaikki toimitukset markkinoille. Tällä on suuri vaikutus kilpailumahdollisuuksiin

toimituksissa. Myös silloin, kun toimittajia on useita, niiden välisellä kilpailulla ei välttämättä ole juuri vaikutusta, jos ne kaikki ostavat samalta tukkutoimittajalta.

Tämä ongelma tietysti lievenee, jos Eurooppaan onnistutaan perustamaan laajat maakaasumarkkinat. Sisämarkkinoiden kehittämistä ovat rajoittaneet kuitenkin siirtokapasiteetin pitkäaikaiset varaukset. Lisäksi joillakin alueilla kilpailua estää yksittäisten siirtoverkonhaltijoiden maksurakenteiden epäjohdonmukaisuus. Maakaasun kuljettaminen esimerkiksi Zeebruggesta Budapestiin edellyttää vähintään viiden eri verkon käyttöä, jolloin maksujen laskemisen vaikeus voi toimia merkittävänä lannistimena verkonkäyttäjille.

4.4 Hinnat

Maakaasun hintaan vaikuttaa edelleen voimakkaasti öljyn maailmanmarkkinahinta, joka sisältyy usein yhtenä tekijänä maakaasun tuoja- ja tuottajamaiden välisiin sopimuksiin. Sen vuoksi öljyn hinnannousu vuonna 2004 heijastui suoraan kaasumarkkinoihin: vuoden 2004 loppupuolella maakaasun tukkuhinta nousi noin 10 eurosta/MWh suunnilleen 12 euroon/MWh.

Vaikka maakaasun tukkuhinnat ovat samanlaiset useimmissa jäsenvaltioissa, viimeisimpien Eurostatin julkaisemien tietojen mukaan vähittäishinnoissa on vielä huomattavia eroja: vähittäishinnat vaihtelevat suurkäyttäjien osalta 10 eurosta/MWh 25 euroon/MWh ja kotitalouksien osalta 15 eurosta/MWh 40 euroon/MWh.

4.5 Päätelmät

Maakaasumarkkinoita haittaavat monissa tapauksissa erinäiset kankeudet, jotka johtuvat tavallisesti siitä, että kansallisia markkinoita ei ole edelleenkään onnistuttu yhdentämään. Ilman rajatylittävää kilpailua vakiintuneet toimijat voivat helposti suojata asemiaan. Lisäksi toimittajan vaihtamista vaikeuttavat monissa maissa huonot tasapainotus- ja varastointijärjestelyt ja korkeat jakelutariffit.

5 TOIMITUSVARMUUS

Sähkö

Sähköntuotannon riittävyys Euroopan unionin jäsenvaltioissa on yleisesti tyydyttävä. Vuoden 2003 vaikeuksien jälkeen Italian ja Espanjan tilanne on parantunut huomattavasti, kun uutta kapasiteettia on saatu käyttöön. Pohjoismaissa tilanne on kuitenkin vielä suhteellisen vaikea¹².

Tuotantokapasiteettiin investoimista pyritään edistämään eräissä tapauksissa erityistoimenpiteillä. Monissa jäsenvaltioissa on käytössä jonkinlaisia tehokapasiteettimaksuja. Norjassa ja Ruotsissa on myös eräänlainen kapasiteettioptiojärjestelmä. Muissakin maissa esiintyy kapasiteetin tukemista, joka voi liittyä joko markkinoiden tasapainottamisen järjestelyihin tai siirtoverkon haltijan varakapasiteetin hankintaan. Lisäksi jotkin jäsenvaltiot ovat käyttäneet tarjouskilpailumahdollisuutta.

¹² Siirtoverkonhaltijoiden toimittamien tietojen perusteella. Esimerkiksi System Adequacy Forecast 2004 – 2010, UCTE, December 2003: UCTE System Adequacy Retrospect 2003, UCTE, June 2004.

Joissakin tapauksissa on myös kehitettävä siirtoyhteyksiä, jotta taattaisiin tuotantokapasiteetin tehokas käyttö ja vähennettäisiin verkon kuormitusta tietyissä keskeisissä pullonkauloissa. Euroopan unioni on edelleen melko kaukana Barcelonan Eurooppa-neuvoston asettamasta tavoitteesta, jonka mukaan rajayhdysjohtojen tulisi vuoteen 2005 mennessä edustaa vähintään kymmentä prosenttia tuotantokapasiteetista kussakin jäsenvaltiossa. Tästä syystä komissio on esittänyt sähkön toimitusvarmuutta ja infrastruktuuria koskevassa direktiiviehdotuksessaan, että koordinointiaستetta lisätään ja kansallisten sääntelyviranomaisten roolia painotetaan yhteenliitântäkysymyksissä.

Maakaasu

Euroopan unionin nykyinen tuontikapasiteetti näyttäisi olevan vähintään riittävä kysyntään nähden. Jos vain kapasiteettia on käytettävissä, tuottajamailla ja EU:n toimittajilla on vahvoja kannustimia tehdä sopimuksia maakaasun kasvavaan kysyntään vastaamiseksi. Tämän vuoksi tällä alalla yleisesti ei olla tällä hetkellä toteuttamassa kovin monia erityisiä toimenpiteitä. Joitakin keskipitkän aikavälin hankkeita on joko käynnissä tai harkittavana erityisesti nesteytetyn maakaasun vastaanottoterminalien osalta. Tällaisten investointien odotetaan toteutuvan ilman erityisiä tukitoimenpiteitä.

6 JULKINEN PALVELU SEKÄ KÄYTTÄJIEN JA KULUTTAJIEN SUOJELU

Heinäkuuhun 2007 mennessä kaikilla asiakkailta on mahdollisuus valita haluamansa sähkön tai kaasun toimittaja. Tässä yhteydessä on tärkeää, että markkinoiden avaaminen tarjoaa asiakkaille yhtä luotettavat sähkön ja maakaasun toimitukset ja ainakin saman läpinäkyvyyden ja seurattavuuden sen suhteen, mitä ne maksavat tästä palvelusta – riippumatta siitä, vaihtavatko he toimittajaansa vai ei. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava direktiiveihin sisältyvän energialähteiden ilmoittamista koskevan vaatimuksen moitteeton täytäntöönpano, jotta kuluttajat saisivat tietoa valinnan tueksi.

Jotkin kotitaloudet ja pienyritykset katsovat, että kuluttajan tietoon perustuva valinta ei usein ole mahdollinen, sillä hintavertailuja ei joko ole saatavilla tai ne ovat vaikeaselkoisia. Tämä vaatii parannusta, ja alan ja sääntelyviranomaisten on varmistettava, että hinnoista ja palveluista on saatavilla selkeää tietoa tasapuolisesti ja avoimesti.

Direktiivien edellä mainittujen edellytysten noudattamisen turvaamisen lisäksi komission toisena tärkeänä tavoitteena on, että julkisen palvelun velvoitteet eivät vääristä markkinoita ja mahdollistavat kuluttajille tasavertaiset mahdollisuudet valita toimittaja. Säänneltyjen loppukäyttäjähintojen mahdollinen vääristävä vaikutus tässä yhteydessä on jo todettu edellä.

7 YMPÄRISTÖNÄKÖKOHDAT

Energian sisämarkkinoiden kehittämisen on oltava johdonmukaista yhteisön kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa. Tämä tarkoittaa, että on pidettävä yllä tarvittavia kannustimia uusiutuvien energialähteiden käytön yleistymisen, päästöjen vähentämisen ja kysynnänhallinnan tukemiseksi. Markkinoiden vapauttaminen tarjoaa myös uusille innovatiivisille toimijoille mahdollisuuden tulla markkinoille. Lisäksi se mahdollistaa esimerkiksi ympäristönäkökohtiin perustuvat markkinoiden eriyttämisen strategiat.

Jäsenvaltioiden viranomaisten antamien tietojen perusteella näyttää siltä, että tällaisella politiikalla on ollut ja on edelleen vaikutusta. Yhtiöiden tuotannossa lisättiin vuonna 2003 uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja tehokasta sähkön ja lämmön

yhteistuotantokapasiteettia 7000 MW:n edestä, josta suurin osa Saksassa ja Espanjassa. Tämä on selvästi yli 50 prosenttia vuonna 2003 lisätystä uudesta kapasiteetista. Myös jatkokehitysmahdollisuudet ovat hyvät mikroyhteistuotannon kaltaisten uusien tekniikoiden alkaessa tulla markkinoille. Lisäksi monet jäsenvaltiot pyrkivät edelleen aktiivisesti hallitsemaan kysyntää verokannustimilla.

8 PÄÄTELMÄT

Eurooppaan ollaan perustamassa laajaa energiayhteisöä, joka perustuu yhteisiin sääntöihin ja menettelytapoihin ja ylittää selvästi Euroopan unionin rajat. Jäsenvaltioiden on syytä sitoutua edelleenkin tämän tavoitteen saavuttamiseen päätöksissään, joita ne tekevät direktiivien täytäntöönpanoon ja alan teollisuuden rakenteelliseen uudistamiseen liittyen. Ainoastaan tällä tavoin voidaan toteuttaa kilpailukykyiset ja turvatut markkinat.

Tätä ajatellen ratkaisevana kysymyksenä ovat edelleen infrastruktuuri-investoinnit ja verkkojen moitteeton toiminta kilpailumarkkinoita tukevana tekijöitä. Vaikka joihinkin ongelmiin on puututtu, aikaisemmissa tiedonannoissa ja infrastruktuuria ja toimitusvarmuutta koskevassa direktiiviehdotuksessa esille tuodut huolenaiheet ovat edelleen ajankohtaisia. Asiassa on edistytävä tavalla tai toisella.

Riippumattomilla sääntelyviranomaisilla on ratkaiseva asema kilpailun aikaansaamisessa, ja päätökset, jotka ne tekevät verkkotariffeihin ja muihin keskeisiin markkinasääntöihin liittyen, muokkaavat jatkossakin markkinoiden kehitystä. Tässä yhteydessä on tärkeää varmistaa, että viranomaisille on riittävät resurssit ja valmiudet.

Ei ole vielä selvää, ovatko sisämarkkinoiden luomisen tavoitteet saavutettavissa ainoastaan direktiivien mukaisilla parannuksilla, varsinkin jos jäsenvaltiot toteuttavat vain vähimmäistoimenpiteet saattaessaan nykyistä lainsäädäntöä osaksi kansallista oikeusjärjestystä. Varmaa on kuitenkin se, että primaarienergian hinnannousun uudessa maailmanlaajuisessa tilanteessa yhteisön on entistä tärkeämpää noudattaa sitoutumistaan kilpailullisten markkinoiden luomiseen.